

DANIELA DOLORIS CICI

DANIELA DOLORIS CICI

**GHID AMPELOGRAFIC.
SOIURI DE STRUGURI PENTRU VIN**

**Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2022**

Referenți științifici:

Prof.univ.dr.ing. Rotaru Liliana

Universitatea de Științe ale Vieții „Ion Ionescu de la Brad” din Iași

Facultatea de Horticultură

Conf.univ.dr.ing. Costea Dorin Constantin

Universitatea din Craiova

Facultatea de Horticultură

Copyright © 2022 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CICHI, DANIELA

Ghid ampelografic - Soiuri de struguri pentru vin /

Daniela Doloris Cichi. - Craiova : Universitaria, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1882-4

63

© 2022 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

PREFAȚĂ

Prin rigoarea științifică, documentarea amplă atât în literatura de specialitate existentă la ora actuală la nivel internațional, cât și la nivel național, această lucrare își propune să aducă o serie de contribuții privind:

- *cunoașterea problematicii cultivării soiurilor de struguri pentru vin și a sectorului viti-vinicol la nivel mondial și în România;*
- *cunoașterea metodologiei utilizată în prezent pentru descrierea și identificarea soiurilor de viță de vie și a speciilor genului **Vitis**;*
- *descrierea morfologică a soiurilor de struguri pentru vin, extinse în cultură în România.*

*Lucrarea este structurată în cinci capitole. Primul capitol include o analiză sintetică a spațiului viticol mondial, a producției și consumului mondial de vin, precum și a pieței internaționale de vinuri. În al doilea capitol este prezentat contextul național al cultivării soiurilor de viță de vie pentru vin, analizând punctele critice din sectorul viti-vinicol românesc. În capitolul trei sunt detaliați descriptorii ampelografici standardizați la nivel internațional, utilizați în prezent în descrierea și identificarea soiurilor și speciilor genului **Vitis**, în conformitate cu Oficiul Internațional al Viei și Vinului (O.I.V.), U.P.O.V. (Uniunea Internațională pentru Protecția Noilor Soiuri de Plante) și Bioversity (cunoscută anterior ca IPGRI- Institutul Internațional de Resurse Fitogenetice). Capitolul patru analizează structura actuală a sortimentului național de soiuri și clone de viță de vie pentru vinuri albe, roze, roșii și arome dar, și posibile strategii de utilizare eficientă a resurselor genetice viticole autohtone.*

În capitolul cinci sunt descrise din punct de vedere morfologic soiurile de struguri pentru vin, extinse în cultură în România.

Cartea se adresează, studenților de la Facultatea de Horticultură, unde se predă disciplina de Ampelografie, masteranzilor, doctoranzilor, tinerilor cercetători însă, aceasta se adresează, în egală măsură, producătorilor din sectorul viti-vinicol, precum și tuturor acelor care doresc să descifreze secretele cunoașterii, descrierii și identificării soiurilor de struguri pentru vin.

Prezenta lucrare apare în cadrul activităților prevăzute pentru Workshop-ul "Sectorul viti-vinicol în regiunea Sud-Vest Oltenia. Oportunități și perspective de dezvoltare", desfășurat la Craiova în data de 1 iulie 2022, finanțate de către Ministerul Educației din România.

AUTOAREA

ACRONIME ȘI ABREVIERI

ADAR	Asociația Degustătorilor Autorizați din România (A.D.A.R.)
APIA	Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
DOC	Denumire de origine controlată
ERC – CWS	Centrul European de Referință și Control în Sectorul Viti-vinicol
EUROSTAT	Statistici Europene
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
HPD	Hibridi Producători Direct
ICDVV	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație
IG	Indicație geografică
INS	Institutul Național de Statistică
IPGRI	Institutul Internațional de Resurse Fitogenetice
ISCTV	Inspekția de Stat pentru Controlul Tehnic Vitivinicol
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIV	Organizația Internațională a Viei și Vinului
ONVPV	Oficiul Național al Vinului și Produselor Vitivinicole
ONIV	Organizația Națională Interprofesională Vitivinicolă
PAC	Politica Agricolă Comună
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNVV	Patronatul Național al Viei și Vinului
RPV	Registrul Plantațiilor Viticole
UE	Uniunea Europeană
UPOV	Uniunea Internațională pentru Protecția Noilor Soiuri de Plante
Ha	Hectare
hl	hectolitri
mil.	Milioane
mld.	Miliarde

CAPITOLUL I

ASPECTE GENERALE. CONTEXTUL MONDIAL

AL CULTIVĂRII SOIURILOR DE STRUGURI PENTRU VIN

I.1. ASPECTE GENERALE

Cu o suprafață cultivată de cca. 7,33 milioane Ha la nivelul anului 2021 (Figura 1.1), vița de vie este una dintre cele mai răspândite plante la nivel mondial, fiind întâlnită în peste 100 de țări, de pe toate continentele.

Strugurii sunt consumați atât în stare proaspătă, cât și divers procesată, ca : vin, distilate învechite din vin, suc, dulceață, jeleu, stafide, oțet, extracte din sâmburi, ulei din sâmburi (FAO-OIV, 2016), ș.a.

Pe lângă rolul său important în agricultura mondială, sectorul viti-vinicol își aduce o contribuție considerabilă în economia mondială, fiind furnizor de materie primă pentru industria alimentară, industria farmaceutică, industria cosmetică ș.a.

Producția mondială, de cca. 74,75 milioane tone struguri (la nivelul anului 2021), este utilizată în proporție de cca. 40,28 % pentru consumul în stare proaspătă și cca. 45, 48 % pentru obținerea de vinuri, restul fiind destinată pentru producere de stafide (cca. 7,22 %), suc, must concentrat ș.a. (Figura 1.1).

Figura 1.1. Sectorul vitivinicol mondial, anul 2021
(Sursă date : după OIV, 2022)

I.2. CONTEXTUL MONDIAL AL CULTIVĂRII SOIURILOR DE STRUGURI PENTRU VIN

1.2.1. Suprafața viticolă mondială

Suprafața viticolă mondială, care include suprafețele de viță de vie pe rod pentru producere de vin, struguri de masă și stafide dar și plantații viticole tinere (neintrate pe rod), înregistrează după 2017 o oarecare stabilitate după reducerile semnificative înregistrate în perioada 2000-2011 (Figura 1.2).

Conform ultimelor date statistice disponibile (<https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>), cu peste 50 % din suprafața viticolă mondială, Europa rămâne pe primul loc între continente (Figura 1.3), după opt ani consecutivi, în timp ce, cu cele 964 mii Ha în cultură, în anul 2021, Spania deține cea mai mare suprafață viticolă în cultură din lume (Tabelul 1.1).

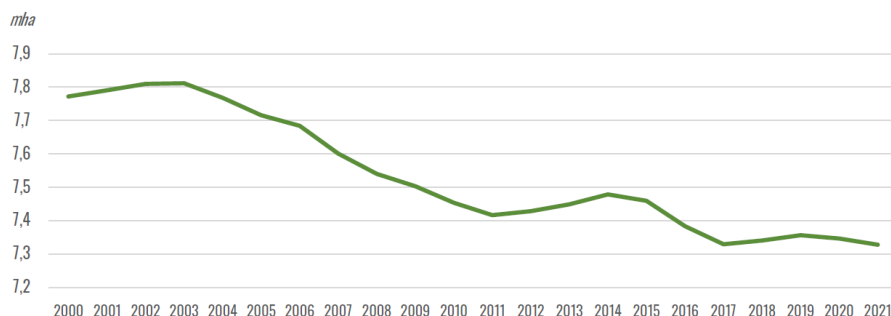

Figura 1.2.-Dinamica suprafeței viticole mondiale 2000-2021 (OIV, 2022)

La nivelul Uniunii Europene, Spania, Franța și Italia dețin împreună peste 33,9 % din suprafața viticolă mondială (Tabelul 1.1).

După o perioadă îndelungată (2000-2015) de creșteri semnificative ale suprafețelor viticole (după OIV, 2019 ; 2022), China rămâne în continuare a treia țară viticolă a lumii ca suprafață viticolă.

America de Nord, S.U.A. dețin cea mai mare suprafață viticolă (cca. 400 mii Ha în 2021), după o scădere continuă începută din 2014, reducere explicată între altele de o serie de decizii legate de suprasaturarea pieței de struguri (după OIV, 2022).

Tabelul 1.1

Dinamica suprafeței viticole (mii Ha) în principalele țări

Țara	2017	2018	2019	2020	2021	±% 2021/ 2020	% mondial
Spania	968	972	966	961	964	0.4%	13.2%
Franța	788	792	794	796	798	0.2%	10.9%
China	760	779	781	783	783	0.0%	10.7%
Italia	699	705	714	719	718	0.0%	9.8%
Turcia	448	448	436	431	419	-2.7%	5.7%
SUA	434	408	407	400	400	0.0%	5.5%
Argentina	222	218	215	215	211	-1.7%	2.9%
Chile	207	208	210	207	210	1.0%	2.9%
Portugalia	194	192	195	195	194	-0.2%	2.7%
România	191	191	191	190	189	-0.7%	2.6%
Iran	153	167	167	170	170	0.0%	2.3%
India	147	149	151	151	151	0.0%	2.1%
Australia	145	146	146	146	146	0.0%	2.0%
Moldova	151	147	143	140	138	-1.4%	1.9%
Africa de Sud	130	130	129	128	126	-2.0%	1.7%
Uzbekistan	111	108	112	112	112	0.0%	1.5%
Grecia	106	108	109	109	109	0.0%	1.5%
Germania	103	103	103	103	103	0.2%	1.4%
Afganistan	94	94	96	100	100	0.0%	1.4%
Rusia	91	94	96	97	98	0.8%	1.3%
Brazilia	84	82	81	80	81	0.2%	1.1%
Egipt	84	80	78	77	77	0.0%	1.1%
Algeria	75	75	74	75	75	0.0%	1.0%
Bulgaria	65	67	67	66	66	0.0%	0.9%
Ungaria	68	69	68	65	64	-1.2%	0.9%
Alte Țări	811	809	826	831	826	-0.5%	11.3%
Total mondial	7329	7341	7357	7347	7328	-0.3%	100.0%

(Sursa: OIV, 2021 ; 2022)

America de Sud, Argentina înregistrează diminuări constante ale suprafețelor viticole (Tabelul 1.1), în bună parte datorită constrângerilor generate de schimbările climatice (creșterea temperaturii, deficit hidric ș.a). În schimb, în 2021 Chile înregistrează o creștere a suprafeței viticole cu 1 % comparativ cu 2020, iar Brazilia, după opt ani de reducere a suprafețelor viticole, își sporește suprafața viticolă cu 0,2 % (Tabelul 1.1).

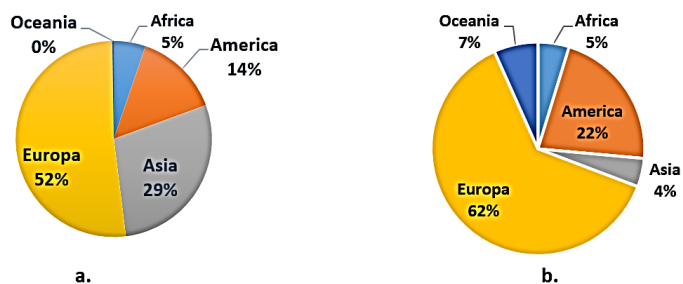

Figura 1.3. Ponderea (%) suprafeței viticole (a.) și a producției de vin (b.) pe continente din total mondial-anul 2021

(Sursa date: <https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>)

Pe continentul african, Africa de Sud înregistrează cea mai mare suprafață viticolă (126 mii Ha), urmată de Egipt și Algeria. După anul 2014, Africa de Sud și-a diminuat suprafața viticolă cu cca. 7,5 mii Ha, datorită valurilor de căldură severă cu care se confruntă (OIV, 2022).

1.2.2. Producția mondială de vin

Producția mondială de vin, excluzând producția de suc și must, în 2021, este de cca. 261,7 milioane hl (Figura 1.1), în scădere cu 0,5 % comparativ cu anul 2021. De asemenea, se apreciază că volumul producției globale de vin din 2021 poate fi definit pentru al treilea an consecutiv ca fiind ușor sub media sa pe zece ani (după OIV, 2022).

Continental european este lider în ceea ce privește volumul producției de vin (Figura 1.3), asigurând 62 % din producția mondială de vin în anul 2021.

Producția vinificată în UE în 2021 este de 153,7 milioane hl, reprezentând 58,73 % din totalul producției mondiale de vin. Se constată că aceasta este în scădere cu 8% față de 2020 și este cu 5% sub media ultimilor cinci ani (după OIV, 2022).

Italia este cel mai mare producător de vin din lume (50,2 milioane hl) și împreună cu Franța (37,6 %) și Spania (35,3 milioane hl) realizează 47,4 % din producția mondială de vin (Tabelul 1.2). Se observă totuși că atât Franța cât și Spania înregistrează diminuări relativ constante ale producției de vin începând cu 2018.

S.U.A. rămâne, de asemenea, un producător important de vin, cu 24,1 milioane hl în 2021 (Tabelul 1.2), chiar dacă a înregistrat o diminuare a suprafețelor viticole (Tabelul 1.1).

Tabelul 1.2

Dinamica producției mondiale de vin (milioane hl)

Țara	2017	2018	2019	2020	2021	±% 2021/ 2020	% mondial
Italia	425	54.8	47.5	49.1	50.2	2%	19.3%
Franța	36.4	49.2	42.2	46.7	37.6	-19%	14.5%
Spania	32.5	44.9	33.1	40.9	35.3	-14%	13.6%
SUA	24.5	26.1	25.6	22.8	24.1	6%	9.3%
Australia	13.7	12.7	12.0	10.9	14.2	30%	5.5%
Chile	9.5	12.9	11.9	10.3	13.4	30%	5.2%
Argentina	11.8	14.5	13.0	10.8	12.5	16%	4.8%
Africa de Sud	10.8	9.5	9.7	10.4	10.6	2%	4.1%
Germania	7.5	10.3	8.2	8.4	8.0	-5%	3.1%
Portugalia	6.7	6.1	6.5	6.4	7.3	14%	2.8%
China	11.6	9.3	7.8	6.6	5.9	-10%	2.3%
Rusia	4.5	4.3	4.6	4.4	4.5	2%	1.7%
Romania	4.3	5.1	3.8	3.8	4.5	16%	1.7%
Brazilia	3.6	3.1	2.2	2.3	3.6	60%	1.4%
Noua Zeelanda	2.9	3.0	3.0	3.3	2.7	-19%	1.0%
Ungaria	2.9	3.6	2.7	2.9	2.6	-12%	1.0%
Austria	2.5	2.8	2.5	2.4	2.5	3%	0.9%
Grecia	2.6	2.2	2.4	2.3	2.4	6%	0.9%
Georgia	1.0	1.7	1.8	1.8	2.1	17%	0.8%
Moldova	1.8	1.9	1.5	0.9	1.1	20%	0.4%
Alte țări	15.1	16.7	15.4	15.2	15.0	1%	5.8%
Total mondial	249	295	258	263	261,7	-0,5%	100%

(Sursa: OIV, 2022 ; <https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>)

Nivelul producției de vin din China în 2021 se observă că, este în scădere pentru al cincilea an consecutiv (Tabelul 1.2). Este consecința, printre alți factori, a reducerii cererii Chinei, precum și a anumitor probleme structurale, cum ar fi: condițiile climatice dificile, constrângerile tehnologice și productivitatea generală scăzută a sectorului viti-vinicol (după OIV, 2022).

1.2.3. Consumul de vin la nivel mondial

Consumul mondial de vin în 2021 este estimat la 236 mhl, marcând o creștere de 2 mhl (+0,7%) față de volumul din 2020 (după OIV, 2022). Această tendință negativă a început din anul 2018 (Figura 1.4) odată cu scăderea consumului Chinei, care a pierdut în medie 2 mil.

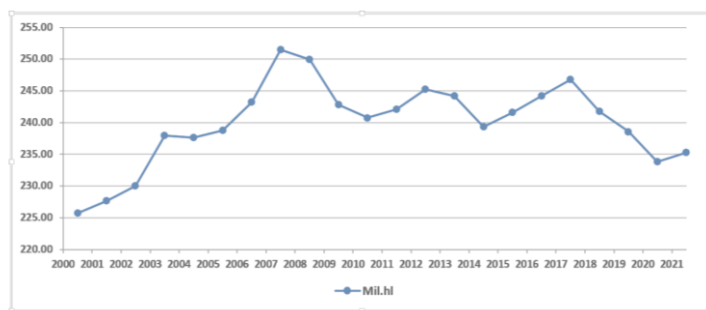

Figura 1.4. Dinamica consumului de vin la nivel mondial

(Sursa date: <https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>)

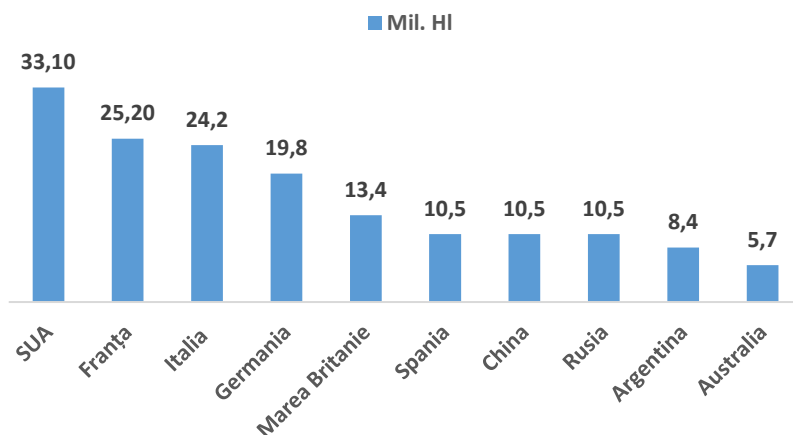

Figura 1.5. Top 10 țări după consumul de vin (milioane hl)-anul 2021

(Sursa date: <https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>)

hl pe an de atunci. Această tendință descendentă a fost accentuată în 2020 de pandemia Covid-19, care a generat un efect negativ pe multe piețe mari de vinuri. Ridicarea restricțiilor referitoare la circulația persoanelor și a mărfurilor, redeschiderea canalelor HoReCa și revigorarea adunărilor sociale și a sărbătorilor au contribuit, așa cum era de așteptat, la creșterea consumului în majoritatea țărilor din lume.

În ceea ce privește consumul de vin în UE, acesta reprezintă 48% din consumul mondial estimat pentru anul 2021. Topul țărilor consumatoare de vin din UE fiind dominat de: Franța (25,2 mil. hl), Italia (24,2 mil. hl) și Germania (19,8 mil. hl), Figura 1.5.

Ponderea relativă asupra consumului mondial de vin, ponderea UE a scăzut semnificativ din 2000. Acesta este efectul combinat al creșterii de noi piețe în lume și al unei reduceri generale a consumului de vin în țările producătoare tradiționale din UE, care astăzi consumă în total cu aproximativ cu 15 % mai puțin decât în 2000 (după OIV, 2022).

S.U.A. continuă să fie, de peste cinci ani, cel mai mare consumator de vin la nivel mondial.

1.2.4. Comerțul cu vin la nivel mondial

Comerțul mondial cu vin s-a confruntat în ultimii ani și continuă să se confrunte și în prezent cu o serie de crize generate de pandemia de Covid-19, creșterea unor tarife comerciale, dificultățile în transportul maritim, întreruperi ale lanțului de aprovizionare și criza prețurilor la energie. Cu toate acestea, în anul 2021 comerțul mondial de vin, a atins un volum de 111,6 milioane hl, care poate fi considerat ca cel mai mare volum înregistrat vreodată în istorie (după OIV, 2021; 2022), Figura 1.6.

Spania (23 mil.hl), Italia (22,2 mil.hl) și Franța (14,6 mil. hl) sunt principalele țări exportatoare la nivel mondial ca volum, reprezentând cca. 53,6 % din exporturile mondiale de vin. De asemenea, și din punct de vedere al valorii exportului, Franța (11,1 miliarde Euro), Italia (7,1 miliarde Euro) și Spania (2,88 miliarde Euro) dețin primele locuri la nivel mondial (Figura 1.7).

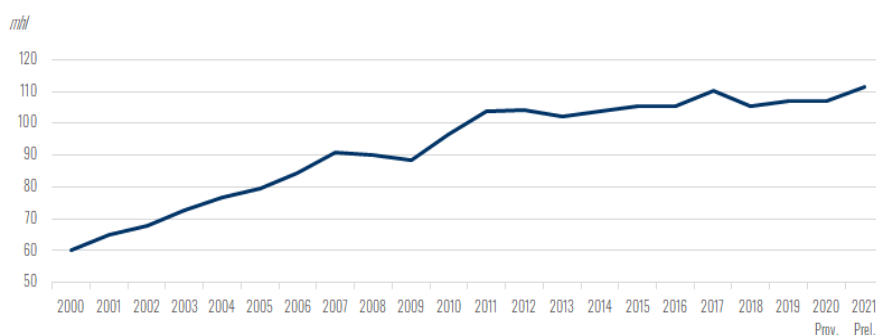

Figura 1.6. Dinamica comerțului internațional de vin, în volum de vin la nivel mondial (Sursa : OIV, 2022)

Cel mai mare importator în volum este Germania cu 14,5 mil. hl, urmată de S.U.A. (13,9 mil. hl) și Marea Britanie (13,9 mil. hl). S.U.A. ocupă, în schimb, primul loc ca valoare a importurilor (6,24 mld. Euro), Figura 1.7.

Vinul îmbuteliat (<2 litri) reprezintă cca. 53% din volumele comerciale la nivel mondial în 2021 și 69% din valoarea totală a vinurilor exportate în întreaga lume, în creștere cu 6% în volum și cu 13% în valoare față de 2020. Conform OIV (2022) țările cu cel mai mare volum de vin îmbuteliat exportat sunt: Portugalia (80%), Germania (73%) și Franța (70%). Din punct de vedere al cotației valorilor exporturilor de vin îmbuteliat pe primele locuri se clasează Portugalia (92%), Argentina (91%) și SUA (82%).

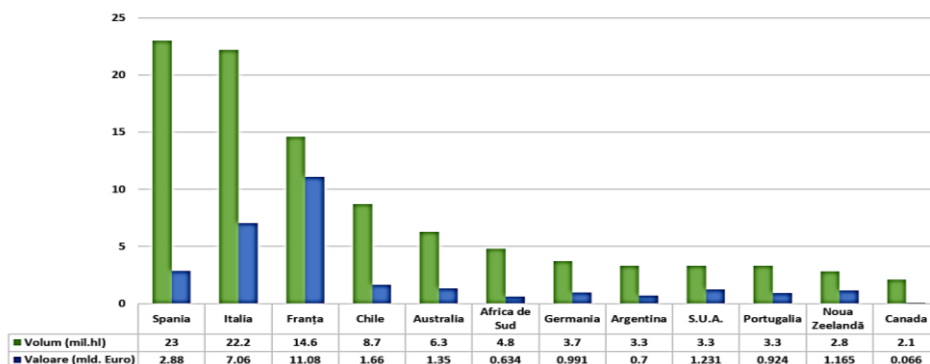

Figura 1.7. Volumul (mil.hl) și valoarea exportului (mld. Euro) în principalele țări exportatoare de vin, anul 2021

(Sursa date : OIV, 2022)

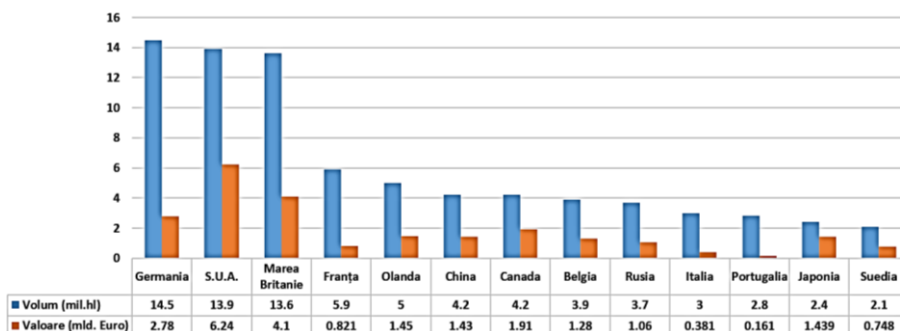

Figura 1.8. Volumul (mil.hl) și valoarea importului (mld. Euro) în principalele țări importatoare de vin, anul 2021 (Sursa date : OIV, 2022)

Vinul vrac reprezintă a doua categorie de produs ca volum comercial, reprezentând 33% din volumul total al exporturilor mondiale de vin. Cei mai mari exportatori de vin vrac sunt: Canada, Noua Zeelandă, Africa de Sud și Australia.

BIBLIOGRAFIE

F.A.O.-O.I.V. (2016). *Focus Table and Dried Grapes*.

O.I.V. (2019). *Elements de conjuncture mondiale*, Avril 2019.

O.I.V. (2021). *State of the world vine and wine sector 2020, April 2021*.

O.I.V. (2022). *State of the world vine and wine sector 2021, April 2022*.

*** <https://www.oiv.int/what-we-do/statistics>

CAPITOLUL II

CONTEXTUL NAȚIONAL AL CULTIVĂRII SOIURILOR DE STRUGURI PENTRU VIN

II.1. CONSIDERAȚII GENERALE

România este o țară cu o tradiție viti-vinicolă multimilenară, mărturie în acest sens sunt descoperirile arheologice (Comșa M.. 1982), epigrafice (Teodorescu I.C.. 1964; Teodorescu Șt. și colab., 1987), arheobotanice (Brașoveanu C. și colab., 2020), etnografice (Iordache Gh., 1977) ș.a. de pe teritoriul țării noastre.

Sectorul viti-vinicol din România a parcurs în timp o serie de schimbări cantitative și calitative generate, în principal, de flagelul filoxeric, mutațiile socio-economice prin care a trecut țara noastră, evoluția cunoștințelor științifice și tehnice din domeniul viti-vinicol și al ameliorării genetice la vița de vie, preferințele consumatorilor ș.a. (Antoce A. și colab. 2013, Cichi D.D. și colab., 2019; Dejeu L.C., 2010).

II.2. SUPRAFAȚA VITICOLĂ

Diversitatea ecologică a arealelor viticole din România și sortimentele de soiuri de struguri pentru vin și soiuri de struguri pentru masă asigură obținerea unei game diversificate de produse vitivinicole în țara noastră (Olteanu I. și colab., 2002; Oșlobeanu M. și colab., 1991 ș.a).

Începând cu anul 2007, România a acordat prin Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) sprijin financiar producătorilor de struguri pentru vin, în cadrul măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole. Suprafața totală cultivată cu viță de vie prin măsura de restructurare/reconversie prin *Programul Național de Sprijin (PNS)* 2009 - 2013 a fost de 27910 Ha. Cea mai mare suprafață anuală în intervalul menționat fiind de 5955 Ha (anul 2010). Din cele 23850 Ha suprafața viticolă totală estimată a fi restructurată prin *Programul Național de Sprijin (PNS)* 2014-2018 (<http://www.madr.ro/-horticultura/viticultura-vinificatie.html>) la sfârșitul exercițiului financiar 2014-2018 România reușește să restructureze doar 16235 Ha, respectiv 68,1 % din suprafața inițială estimată (Cichi D. și colab., 2020).

În ultimii douăzeci de ani suprafața viticolă a României înregistrează o diminuare continuă până în anul 2007, după care